

SPIS TREŚCI

Od autora	9
-----------------	---

Część pierwsza. ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. Metodologiczne problemy badań społecznych	12
1.1. Specyfika nauk społecznych	12
1.2. Przedmiot i cel badań społecznych	18
1.3. Filozoficzne podstawy badań społecznych	22
1.4. Moralne aspekty badań społecznych	28
1.4.1. Uwagi wstępne	28
1.4.2. Wpływ komercjalizacji nauki na postawy i zachowania badających	30
1.4.3. Propozycja „Dekalogu badacza rzeczywistości społecznej”	31
1.5. Typy badań	33
1.5.1. Badania typu poznawczego	35
1.5.2. Badania dla potrzeb praktyki	37
1.6. Proces badawczy	38
1.6.1. Strategia badań w naukach społecznych	38
1.6.2. Projektowanie procesu badawczego	40
1.6.3. Badania pilotażowe	41
1.7. Problem badawczy	42
1.7.1. Problem badawczy a problem społeczny	42
1.7.2. Postawy wobec problemów społecznych	47
1.7.3. Postawa naukowa wobec problemów społecznych	50
1.7.4. Typy i formy problemów badawczych	52
1.8. Hipotezy	53
1.8.1. Co to jest hipoteza?	53
1.8.2. Typy hipotez	54
1.8.3. Tworzenie hipotez	55
1.9. Wskaźniki i zmienne zjawisk społecznych	56
1.9.1. Proces kształtowania się pojęcia wskaźnika zjawisk społecznych	56
1.9.2. Pojęcie wskaźnika zjawisk społecznych	58
1.9.2. Zmienne w badaniach społecznych	61
1.9.3. Właściwości wskaźników społecznych	64
1.9.4. Funkcje spełniane przez wskaźniki	65
1.10. Metody badań	66
1.10.1. Potoczne i naukowe ujmowanie zjawisk społecznych	66
1.10.2. Pojęcie metody i jej związek z teorią	67
1.10.3. Typologia metod	72

1.10.4. Metody „mieszane”	76
1.10.5. Metody i techniki badań	81
1.11. Rygoryzm i anarchizm metodologiczny	83
1.11.1. Ukazanie problemu	83
1.11.2. Zasadny rygoryzm metodologiczny a osobliwe próby unaukowania nauk społecznych	84
1.11.3. Możliwości przewyciężenia osobliwego rygoryzmu i anarchizmu metodologicznego	92

Część druga. PROCES BADAWCZY

2. Eksperyment w naukach społecznych	101
2.1. Pojmowanie eksperymentów w badaniach społecznych	101
2.2. Rodzaje eksperymentów stosowanych w naukach społecznych	104
2.2.1. Eksperyment projektowany w terenie	104
2.2.2. Eksperyment laboratoryjny	106
2.2.3. Eksperyment ex-post-facto	108
2.2.4. Eksperyment projekcyjny	109
2.2.5. Eksperymenty jednoczesne i sukcesywne	110
2.3. Wiarygodność badań opartych na eksperymentach	111
3. Metoda monograficzna	114
3.1. Uwagi dotyczące genezy metody monograficznej i jej rozwoju	114
3.2. Założenia metody monograficznej	120
3.3. Zalety i niedostatki badań monograficznych	122
4. Badania terenowe	131
4.1. Określenie badań terenowych	131
4.2. Typy badań terenowych	132
4.3. Przygotowanie badań terenowych	132
4.4. Zachowanie badającego w badaniach terenowych	135
5. Badania całościowe i reprezentacyjne	139
5.1. Określenie badań reprezentacyjnych i próbki reprezentacyjnej	139
5.2. Wielkość próbki reprezentacyjnej	140
5.3. Metody wyboru próbki reprezentacyjnej	141
5.3.1. Wybór według przekonań badającego	141
5.3.2. Wybór w oparciu o rachunek prawdopodobieństwa	143
5.4. Zastosowanie metody reprezentacyjnej	145
5.5. Kłopoty związane z doбором próbki reprezentacyjnej i jej zmianami	146
6. Obserwacja	149
6.1. Postrzeganie przypadkowe a obserwacja jako metoda badawcza	149
6.2. Rodzaje obserwacji	153

6.2.1.	Obserwacja bezpośrednia i pośrednia	153
6.2.2.	Obserwacja kontrolowana i niekontrolowana	153
6.2.3.	Obserwacja jawna i ukryta	154
6.2.4.	Próba systematyzacji	154
6.3.	Zalety obserwacji i trudności związane ze stosowaniem tej metody badań	155
7.	Wywiad	159
7.1.	Określenie wywiadu jako metody badań	159
7.2.	Typy wywiadu	159
7.2.1.	Wywiady ustne i pisemne	160
7.2.2.	Wywiad skategoryzowany i nieskategoryzowany	160
7.2.3.	Wywiad jawny i ukryty	161
7.2.4.	Wywiady indywidualne i zbiorowe	162
7.2.5.	Wywiad panelowy	162
7.3.	Warunki określające poprawne przeprowadzenie wywiadu	163
7.4.	Środki pomocnicze stosowane przy wywiadach	167
7.5.	Zalety i wady wywiadu	168
8.	Badania ankietowe	170
8.1.	Charakterystyka badań ankietowych	170
8.2.	Typy ankiet stosowanych w badaniach społecznych	172
8.3.	Wymogi metodologiczne badań ankietowych	176
8.3.1.	Zasady opracowania ankiety	176
8.3.1.1.	Struktura ankiety	176
8.3.1.2.	Forma i treść ankiety	177
8.3.1.3.	Wygląd zewnętrzny ankiety	179
8.3.2.	Uwagi na temat przydatności badań ankietowych	180
9.	Badania oparte na dokumentach	182
9.1.	Pojęcie dokumentu w badaniach faktów społecznych	182
9.2.	Typy dokumentów pisemnych i zasady ich wykorzystywania	183
9.2.1.	Dokumenty zebrane w sposób systematyczny	183
9.2.2.	Dokumenty okolicznościowe	185
9.2.3.	Tzw. metoda biograficzna	187
9.3.	Problem wiarygodności danych zawartych w dokumentach	189
10.	Socjometria	192
10.1.	Założenia socjometrii i jej zastosowanie	192
10.2.	Ilościowe analizy socjogramu	196
10.3.	Uwagi o metodzie socjometrycznej	198
11.	Badania sondażowe	201
11.1.	Uwagi wstępne	201
11.2.	Geneza badań sondażowych	202
11.3.	Metody i techniki stosowane w badaniach sondażowych	204

12. Opracowanie zebranych materiałów badawczych	211
12.1. Przygotowanie danych do analizy ilościowej i jakościowej	211
12.1.1. Weryfikacja	211
12.1.2. Selekcja	212
12.1.3. Klasyfikacja	213
12.1.4. Kategoryzacja	213
12.1.5. Skalowanie	215
12.2. Analiza ilościowa	222
12.3. Analiza jakościowa	231
12.4. Uogólnienie dotychczasowych rozważań dotyczących analizy	238
12.5. Sprawozdanie z badań	241
13. Wyjaśnianie zjawisk społecznych	244
13.1. Określenie problemu	244
13.2. Rozwój poglądów na temat naukowego wyjaśniania	248
13.3. Typy wyjaśnień faktów społecznych	252
14. Metodologiczne aspekty zaufania i podejrzliwości	261
14.1. Podstawy zaufania i podejrzliwości	261
14.2. Analiza uwarunkowań zaufania i podejrzliwości	264
Wybrana literatura	271